

DOCUMENTA

parada, rises y daus, tot lo qual es gran des-survey de Deu nostro Senyor de se Magestat y bé public vivint molts homens an aquest modo de vissi sent ho millor, essent joves y aptes fer feyne que conservarse sols ells y ses families del albitre de vendre vi y aygordent y tenir joc en ses casses, tavernes y selles, tot lo qual es molt perjudicial per tenir los tals tavernés ab aquest detestable albitre perdude la major part dels habitants y moredos de la part forane que de altre manera no caurien molts dells ab sos vissis y pravades costums que de axo asseguexen en destrebuir ses assiendes si no fossen incitats y moguts de semblant gent com son los sobredits tavernés, conservados de jocs dins de selles que ocasionan a la pobre gent de treball, moradós de la part forane y altres estaments que en se industria van corrent lo present Regna per gonyar quatre reyal per sustentar se familia, incitanlos per medi del vici del beure a que perdin o los robin lo que ab le suor de sa care tenien gonyat y per conseguir que le regia cort tengue notissia de semblants persones y gent perduda que usen en lo modo sobredit, de les quals en manera alguna se dexará de rebre informatio apart del passat perque sien castigats conforme sos desmerits, inseguint la conclusió en lo reyal consell pressa y a instantia del procurador fiscal de la regia cort, deim ordenam y manam a totes y qualsevol persones de la ciutat de Alcludie y demes viles, parochies foranes del present Regna, de qualsevol grau, estament sian, qui tenen tavernes, selles o altrement venen vi en ses cases, aygordent y conserven jocs, de la present pública crida anavant no gossen ni pressumesquen donar beure a persone alguna de qualsevol grau o conditio sia en sos selles, tavernes o casses ni tenir flascos ni cosses de ninguna espessie ni altre inventio ab qui poden donar beure absepta los dies de fira y mercats a los forastes sempre que vullan, ab tal no ten-

guin habitassió en les tals viles, ni permetre joc algun de ningun genero, sots pena del contrafaent o contrafaents tavernés, si es homo, per cada vegade haje de correr la vila a cavall ab un burro, de tres anys de galere y sinquante lliures mallorquines, si será done, de correr la vila ablo modo sobredit y de dites sinquante lliures y de tres anys de desterro, de les quals penas pecuniaries en un cas y altre será donat lo ters al acusador, el qual de baix de paraule reyal será tingut secret, advertint que la intentio nostre no es que no es vengui vi y aygordent en dits sellés, tavernes ni casses, sino tan solament de que nos begui en elles, ni se prengue tabac, sino que comprat que ajen dits vi y aygordent vagen a beuraú y consumir en ses casses que ab esso se evitaren moltes desditxes y desgracies que en dite part forane se susseixen de les quals le régia cort sta plenament informade y aximeteix deim, ordenam y manam que dites penas de sinquanta lliures, correr le vile y tres anys de galere, que de aqui aldevant persone alguna de dita part forane de qualsevol grau o estament sia, que no gosse ni presumesche jugar ningun joc de cartes de parade, com es girade, canet, pintes, trente, quarente, daus y ritxe ni caxó, en cubert ni descubert, en poblat ni fore poblat, en tavernes, selles ni qualsevol altre part, advertint que en cas de contravensió se mane «nunc pro tunc» restituir lo que auran gonyat per esser jocs ilicits y reprovats, de semblant quantitat aplicadora als cofres reyal de sa Majestad oferint la tercera part al acussador, en cas que lo qui aurá perdut fins lo die present, aura firmats alguns alheras o pollises o altrement, se donen per nullos e invalidos manant a qualsevol ministre de justitia que tenint notitia dels dits alherans o pollises naxen de joc, no les fasse pagar, ans be en continent ne don notitia se Senyoria Illustrisima en tal cas per aque pugue tenir le regia Cort mes plene notitia de le que te dels fulles demes gent que desta manera viuen sense treballar ni tenir que viure de son patrimoni, sino usant de les trasses sobredites per apoder aprestar los pobres treballadors, que ab son propi treball viven y per se rustiche ynnorantia no alcansen a conexer la vallaqueria y trasse ab quels guanyen los dines o cosses, perque puguin proveró de mes just

esfors de justitia si es menester será, y per aque lo sobredit tengue lo degut effecta deim, ordenam y manam a tots los balles reyalis o sos llochtinents de la dita ciutat de Alcudia y demes viles y parrochies de la part forane en pena de 200 lliures franches de sos bens propis pagadores, aplicadores als cofrens reyalis de se Magestad, salvo lo ters que será donat al acusador qui dirá la negligentia dels contradits balles y tinents y sera tengut secret sols donaria causa bastant per al proces lo qual se ferá a gastos y despesses de la regia Cort fins que tropia ses... y trobade la veritat será a costes y despesses de dits balles y llochtinents que auran dexat de executar les demunt dites coses y les dites 200 lliures offerim a dits balles lochtinents que provin auran cumplit ab la obligatio de son offisi sempre y quant capturaran qualsevol qui aurá contrafet ab la present crida ademes de los treballs sels donará lo ters, y porque les demunt dites coses vinguen a notissia de tots, manam les presents esser publicades per los llochs acostumats de la ciutat de Alcudia y demes viles y parrochies foranes del present Regna y reistades en los llibres comuns de dita ciutat, viles y parrochies foranes per aque los balles y llochtinents sapien lo que han de fer. Dat en Mallorche als 13 de Agost 1659.

El Conde de Plasentia.

Vt. Martorell Regens. Vt. Descals. Advocat.

(Archiv. municip., *Llibre de Provisions*, 1648-1685).

142.

PROHIBICIÓ DE FER BATALLA A PEDRADES

Transc. por R. Gayá, Pbro.

(1684)

Nos Don Emanuel de Senmanat y de Lanuza ect llochtinent y Capità general en lo present Regna de Mallorca e illes adjacents.

Primerament ordenam y manam que qualsevol persona de qualsevol grau o conditio sian qui sera vist fer batalla a pedrades ab basetja o sens ella, ab la ma aportant ab ella qualsevol genero de armes ofensives, si será de catorze

anys an avant incorrega en les penas contigudes en lo capitol 42 dels reyalis edictes publicades el 10 Novembre 1671 y en pena de servir de soldat en los reyalis exercits per tems de dos anys.

Item. que qualsevol qui sera trobat ab basetja per la present Ciutat incorregue en les matexes penes aso es si será de catorze anys en avall en pena de vint sous y un mes de presó, y si será de catorze anys en amunt de servir de soldat en los reyalis exercits per tems de dos anys, atvertint que si el qui aurá manco de catorze anys te pare pagara son pare y si non tindrà pare, pagarà son amo.

Item ordenam y manam que qualsevol persona de qualsevol grau o conditio sia o estament qui se aturarà, entredintrà y mirará la dita batalla o animará los qui le faran tant dels murs de la present Ciutat com fore de ella, contant per dos testimonis que hauran contrafet en lo referit y de sobre especificat, incorregan en pena de 50 lliures y trenta dies de preso y seran irremisiblement executats, y porque les susdites ceses vinguen a notissia de tots manam les presens ser publicades per los llochs acostumats de la present Ciutat, en la de Alcudia y en les demes vilas y parroquias foranes del present Regna y en los llochs acostumats de ellas. Dat en Mallorca al 7 Octubre 1684.

Don Emanuel de Sanmenat y de la Nuza.

Vt. Linzon y Muños—Vt. Costa. T. Reg.

(Archivo municip., *Llibre de Provisions*, 1684-1689).

143.

ES PREGONADO «BANDEJAT» MIGUEL BAUZÀ RAFALINO

Transc. por R. Gayá, Pbro.

(1659)

Nos Don Joseph de Lanuza y Rochaberti, Conte de Plasentia ect. deim, notificam y fem a saber a totom generalment de qualsevol grau, estament y conditio sia, com per lo procurador fiscal de la regia Cort se nos ha representat, que per quant per la informatio que se ha rebude consta, que el 22 del mes de Abril prop pasat Miquel Bauzá alias Refalino pocas dents, sa-

bater de offici natural de la vila de Sant Joan, ab tote pensa y animo deliberat procurà spiar Matia Ferrer de la vila de Sineu, estant aquell a la carneseria de la present Ciutat y de alli lo ana seguint fins a la costa den Borràs venint li tirà de part derrera salvo predictoriament una arcabusada ab arcabus de pedre curt, ab lo qual lo ferí per le care, y morí dins pocas hores, y com dit delictes sia tan atros y comès dins la present Ciutat y tan ben de dia casi a hore de vespres ab armes privades per los reyal edictes y per tant ab poc temor de Deu y de le justitia ect.

Primerament per lo que convé al benefici public y bona administratió y exemple en lo devenidor que lo dit Bauzá Refalino alias pocas dents, sia bandejat de le present ylle, ab virtud de le present cride lo bandetjam y perbandetjat volem sia tingut y reputat, manant a totom generalment lo tingue per tal ni pugue tractar ab ell ni donarli ningun genero de socos sots les penes istituïdes contre fautors bandetjats y perque lo dit Bauzá vingue y arrib ab poder de la justitia viu istituim y manam ab nostre bone fe y paraule reyal prometem a qualsevol persona de qualsevol grau o conditio que sia, encare que officials reyal, qui acapturaran y posaran ab poder de la regia Cort lo dit delinquent sal manarà pagar de bens de dit delinquent o fautors o complices si tindran 300 lliures, y si no tindran de bens del reyal patrimoni sent sinquante, y demes dels dits premis si algú posará ab poder de la regia Cort lo dit delinquent viu li faran gratia y remisio de los delictes, com no sia pregonat mort o viu y no tengue ystantia de le part y en cas que lo dit qui tal capturarà no sia delinquent, li faran gratia de un bandetjat per ell anomenador com no meresque le pena de deu anys de galera.

Item declaram que si lo dit Miquel Bauzá Rafalino no pot esser pres viu sino mort, aportan lo cadaver o al manco lo cap de aquell, li manarem donar y pagar de bens del dit delinquent o fautors o complices sin tindran tresentes lliures y si non tindran, dels bens del reyal patrimoni cent.

Item per quant sa enten per cosa certa que lo dit Bauzá bandejat mort o viu no podria entretenirse ni durar en lo present regna sino tenia qui li fes socos y recaptés, y per expulsio

del dit delinquent que ningune cosa es mes nesaria que lo riguros castig dels fautors y receptos de aquell, per tant inseguint le mateixa delliberatio en lo reyal consell presa y sens derogatio de les penes contra fautors de bandejats ystituides aplicant aquelles ab sa forza y valor y lo dret salvo al fisc reyal de la regia cort, deim notificam y manam a totom generalment de qualsevol genero o conditio sia no gosse ni presumesque oferir recaptés ni recullir en ses cases, posesiones, muntanyes ni altres llochs lo dit Miquel Bauzá, ni donarli de manera nigune socos ni ajude, mantanment o cosas necesaries sots les penes ystituides per ses reyal edictes contra fautors de bandejats y 500 Ls. de bens propis pagadores so es un ters al acusador y será tingut secret y los dos tersos als cofres reyal.... y si lo dit bandetjat será trobat resepat o recullit en ses casses o posesions insidesque en pena de la vida tal fautor y li sera enderrocade le casse ahont será trobat... y si sera militat en pena de 500 ducats y de servir de ames anys a sa Magestat y si no será militat en pena de 300 Ls. y de servir de ames a dita sa Magestat per temps de tres anys.

Item ystituim, ordenam y manam qualsevol sia capita, patró ni mariner ni qualsevol altre persone qui gose y presumesca embarcar ni fer embarcar ab vexell algu, lo dit Miquel Bauzá sots pena del qui contrefarà de caure e incidir en les penes ystituides contra fautors de bandetjats y de perde el vaxell ab tots sos harreus y en les metexes penes incorrerà le persona o persones quil tornarà en lo present regna y lo vaxell será cremat encara que sia aquell del patró o capita com de qual altre persone.

Item y finalment ordenam y manam y ab le nostre bone fe y paraule reyal prometem a qualsevol persona qui descubrirà y donarà bona y bastant prova qui son los fautors de dit Bauzá o donaran notitia qui la embarcat o fet embarcar los manarà donar y pagar de bens de dits fautors o complices sin tendran 200 L. y sera tingut secret y si posaran en poder de la regia Cort alguns dels dits fautors manaran donar y pagar 300 Ls. de bens dels tals fautors si tindran y si no tindran, dels bens del reyal Patrimoni 200 Ls, y en dit cas de captura y a mes de dit preu... si será delinquent se li fera gratia y remisio de sos delictes com no meresca mes

pena que 5 anys de galera y meresca perdó de le part, y si no será deutor a la regia Cort, se fara remitio de delictes a la persone que no meresca mes pena que 3 anys de galera y tingue perdó de la part; y perque les demunt dites cosses vinguen a notitia de tots y ningu pugue allegar ignorantia, manam les presens ser publicades per los llochs acustumats de le present Ciutat, de le de Alcudia y demes viles y parroquies foranes del present regna y llochs acustumats de aquellas. dat en Mallorca al 9 Maig 1659.

El Conde de Plasentia
Vt. Mulet. Vt. Martorell Regens.
(Arch. municip., *Llibre de Provisions*, 1648-1685).

144.
**ORDENACIONES DEL BAILE
GUILLERMO ANTICH**

Transc. por R. Gayá, Pbro.

Crides

Die 6 Juny 1686

De horde del honor Guillem Antich balle reyal en Sant Joan lo corrent any, se mane a tutom generalment que no sia persona alguna, qui gos jurar lo nom de Deu, en pena de deu sous.

Item mana que tant com se diran los officis divinals dia de diumenge o festa, no sia ningun venedor de vi ni aygordent que tinga la porta uberta, pena de 1 L. y los qui ay seran dedins sinch sous, se anten a la Misa mayor y a Vespres.

Item mana que qualsevol qui entrarà dins terres de altri aixi en bestiar com sens bestiar, a disgust de sos amos y sens llisentia, pagará de pena 1 L. ultra el mal y dany haurà fet.

Item mana que no sia ningú qui juc a ningun joc si no es a bola o pilota per lo carrer del mitx o de casa de Juan Barcelo teveyola, fins a casa de Guillem Matas que es per el mitx de la vila, en pena de deu sous per cada u qui jugarà, les bolles perdudes y lo amo de elles mitx dia a la presó, ultra dita pena les penes an el Senyor Virrey reservades.

Item mana que no sia ningú qui havent tocade la derrera Ave maria gose tirar arcabussades per dins la vila, pena de 1 L. y tres dias a la presó ultra de les que predispondrá el

Sr. Virrey, antenent que no trobant el qui haurà tirat y se trobaran los qui hauran anat ab ell, seran tinguts en la mateixa pena.

Item mana que havent tocade la derrera Ave Maria no sia ningú trobat anant per dins la vila en capa, sots pena de una lliura y tres dias a la presó.

Item mana que no sia ningú que sia trobat jugant a cartes o oltres jocs sino es que en la present edicta estan esseptuades com es bolle y pilota, sots pena de una lliura los qui jugaran y lo amo de la casa tres dies en preso y los qui miren.

Item sia feta crida publica de orde de dit honorable balle per medi de Sebastià Bujosa misatje y corredor de nostre cort per los llochs acustumats, que referme y vol observar los edictes de la bolle antesedent y guarde qui gordar sia.

(Arch. municip. *Llibre de Provisions*, 1684-1686).

145.
VISITA DEL SARGENTO MAYOR

Transc. por R. Gayá, Pbro.

Die 23 Octubre 1684.

El Sergent major de la part forane Don Berenguer Doms de Sant Joan, constituït personalment en esta vila de Sant Joan per effecta de pendre mostra y resenya de la gent de armes y regonexer les monisions de respecta per lo qual lo die de vuy ab asistencia del lloch tinent de capità, balle y jurats de dita vila acontinuat le dita mostra y conforme les llistes sea trobat haveri (en blanco) persones de les quals son comparegut en dita mostra (blanco) y en la companya de cavalls sea trobat tresa dels quals han comparagut sis, y aximetex ha regonegut les monisions de respecta y sea vist averi dos quintas polvore y sinquante lliures, bales tres quintas y metxa dos quintas, pedrefogueres sinsentes y corante pipes polvore fina que dit sergent major manà en la altre visita comprasen, ab que es veu han cumplit a sa obligatió, de tot lo qual jo Hieronim Strany scriva reyal he continuat le present acta, ad perpetuam rei memoriam, prenint per testimonis Hieronim Maimó, secretari de la Capitania general y Pere Bibiloni ferrer.

(Arch. municip. *Llibre de provisions*, 1684-1687).